

Oxelösund

Plan för genomförande och uppföljning inom finskt förvaltningsområde

FÖRSLAG

Dokumenttyp Plan	Fastställd av Kommun- fullmäktige	Beslutsdatum 2023-XX-XX	Reviderat
Dokumentansvarig Kommunikation- och servicechef	Förvaring Castor	Dnr KS.2023.38	
Dokumentinformation Version 0.9.1			

Inledning och syfte

De nationella minoritetsrättigheterna är av samma värde som alla andra mänskliga rättigheter och skyddas av internationell och nationell rätt, se bilaga med sammanställning av rättsliga grunder och lagstadgade krav och skyldigheter.

Enligt de nationella minoritetspolitiska målen som staten har satt ska minoriteterna ges möjligheter att använda och utveckla sitt minoritetsspråk, samt utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoritetsspråken, utgör en del av det svenska kulturarvet och ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. Detta ingår det så kallade grundskyddet som gäller i alla kommuner enligt lagen om nationella minoriteter.

Sverige är sedan år 2000 ansluten till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3). Genom anslutningen erkändes judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar som Sveriges nationella minoriteter. Jiddisch, romani chib inklusive flera variationer, samiskans alla variationer, finska och tornedalsfinska, dvs meänkieli erkändes samtidigt som nationella minoritetsspråk. Lagen om nationella minoriteter är en implementering av Europarådets konventioner.

En nationell minoritet är en grupp med en uttalad samhörighet, som går att urskilja från den övriga befolkningen; har en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart, som den inte delar med andra; har en uttalad vilja att behålla sin identitet samt har historiska eller långvariga band med Sverige, minst 100 år eller fyra generationer. Den europeiska rättsliga principen om självidentifikation för att avgöra vilka som ingår i en nationell minoritet gäller även i Sverige. Det är individen själv som bestämmer om hen tillhör en nationell minoritet eller inte.

1 januari 2010 trädde lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Några år senare, 2017, var bristerna i efterlevnaden så påtagliga att det tillsattes en utredning om hur lagen kunde förstärkas. Ändringarna i minoritetslagen trädde i kraft den 1 januari 2019. Syftet med lagen är att ge skydd för de nationella minoriteterna, att stärka deras möjlighet till inflytande samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. (2009:724)

Lagen garanterar ett grundskydd för samtliga fem minoriteter, sverigefinnar, tornedalingar, samer, judar och romer, i hela landet. Utöver det finns utökad skydd för några av minoritetsgrupperna i form av förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska.

En av bestämmelserna i den nya lagen är att kommunerna ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetsarbete.

Dokumentet definierar ramar och inriktning för arbetet inom finskt förvaltningsområde. Respektive nämnd ansvarar för att det i ordinarie handlingsplan finns aktiviteter som strävar mot det övergripande målet med planen är att revitalisera potentiella språkbärare i Oxelösunds Kommun och att de ges möjlighet att använda och utveckla sitt minoritetsspråk samt stärka utvecklingen av en egen kulturell identitet.

Arbetet med förvaltningsområdet för finska i Oxelösund

Cirka 14 procent av invånarna i Oxelösund beräknas ha finsk bakgrund. Det innebär att drygt 1 600 kommuninvånare antingen är födda i Finland eller har en förälder eller en av mor- eller farföräldrarna som är födda i Finland.

Utgångspunkten är att i enlighet med nationella minoritetslagen skydda och främja de nationella minoritetsspråken och -kulturerna i kommunen i samråd med minoriteterna själva, det ska inte sammanblandas med integrationsarbetet som kommunen bedriver.

I Sörmland ingår Oxelösund, Eskilstuna, Trosa samt Region Sörmland i finskt förvaltningsområde.

Då Oxelösunds kommun sedan 2015 ingår i det finska förvaltningsområdet har kommunen tagit på sig ett särskilt ansvar för att skydda och främja den finska kulturen och finska språket. Att ingå i det finska förvaltningsområdet betyder att kommunens sverigefinnar har utökade lagstadgade rättigheter i kommunen, bland annat stärkt skydd för användning av finska språket i kontakt med kommunen och i äldre- och i barnomsorgen.

Arbetet med förvaltningsområdet för finska ska göras i samråd med de nationella minoriteterna, den sverigefinska minoriteten samt utsedda representanter från kommunens olika verksamheter. Arbetet ska kännetecknas och bygga på delaktighet, öppenhet och icke diskriminering samt präglas av ett kommunikativt förhållningssätt.

I Oxelösunds kommun väljer vi att arbeta i första hand med målgrupperna barn, unga och äldre. För att nå dessa prioriterade målgrupper är de viktigaste aktörerna i Oxelösunds kommun; Utbildningsnämnden, (UN), Kultur- och fritidsnämnden, (KFN), Vård- och omsorgsnämnden, (VON) samt Kommunstyrelsen, (KS). De viktigaste externa samarbetsparterna i arbetet är Svenska kyrkan i Oxelösund, lokala minoritetsföreningar, nätverk och andra myndigheter som exempelvis Länsstyrelsen i Stockholms län samt andra kommuner och Region Sörmland.

Mål för arbetet med förvaltningsområdet för finska

Det övergripande målet med planen är att revitalisera alla potentiella språkbärare i Oxelösunds kommun och att de ges möjlighet att behålla, ta tillbaka och utveckla sitt minoritetsspråk samt stärka utvecklingen av en egen kulturell identitet.

Delmål - barn och unga

Målet är att svara upp mot barn och unga språkbärares rättigheter att behålla och utveckla sitt minoritetsspråk samt stärka utvecklingen av en egen kulturell identitet.

Förslag på aktivitetsområden för att uppfylla målet:

- Framtagande av uppföljningsmått för delmål barn- och unga. (KFN, UN)
- kunskapspåfyllnad om rättigheterna för vårdnadshavare (UN, KS)
- en plan för kulturella aktiviteter (KFN)
- en plan för att säkerställa förfogandet av finsktalande personal (KS, UN, KFN)
- en plan för språkrevitalisering av finska i Oxelösund (KS, KFN, UN)
- framtagande av nyckeltal för verksamheterna (KS, UN, KFN)
- en plan för att främja barn och unga språkbärares delaktighet och insyn i beslut som rör dem (UN, KS, KFN)

Delmål – äldre, 65+

Målet är svara upp äldres rättigheter att behålla, ta tillbaka och utveckla sitt minoritetsspråk samt upprätthålla egen kulturell identitet.

Förslag på aktivitetsområden för att uppfylla målet:

- framtagande av uppföljningsmått för delmål äldre (VON)
- utbildning om rättigheterna vid biståndshandläggning (VON, KS)
- en plan för att säkerställa förfogandet av finsktalande personal (KS, VON)
- en plan för kulturella, hälsofrämjande och intellektuella insatser på finska (KFN, VON)
- framtagande av nyckeltal för verksamheterna (KS, KFN, VON)
- en plan som möjliggör att behålla, ta tillbaka och utveckla sitt minoritetsspråk samt stärka behålla och stärka utvecklingen av en egen kulturell identitet. (VON, KS, KFN)

Organisation och uppföljning av arbetet med förvaltningsområdet för finska

Kommunstyrelsen säkerställer en organisatorisk struktur, som möjliggör att det långsiktiga inriktningsmålet, att nationella minoriteters rättigheter bevaras och utvecklas i Oxelösund kan nås.

Kommunfullmäktige säkerställer ett tydligt ägarskap av frågorna med tillhörande ansvar och mandat för verkställandet av nationella minoriteters rättigheter.

Arbetet med att nå målet är en del i respektives nämnds grunduppdrag och resursätts i den årliga budget- och planeringsprocessen. Kommunens nämnder och styrelse är ansvariga för att uppfylla lagens krav inom sitt verksamhetsområde. Vissa delar av minoritetslagen är övergripande (exempelvis service på finska) och samtliga nämnder har därför ett ansvar för att kommunens skyldigheter uppfylls. Nämndens aktiviteter för att uppfylla lagens krav ska genomföras med befintliga resurser eller med stöd av statsbidrag.

Statsbidraget som Oxelösunds kommun får för att kommunen ingår i finskt förvaltningsområde fördelas utifrån behov som kartläggs samt i samråd med sverigefinnar i kommunen. Fokus för statsbidraget ska vara språkstödande åtgärder samt till att utveckla och bibehålla en kulturell identitet. Samordnare kan finansieras med hjälp av statsbidraget.

Kommunstyrelsen har ägarskapet av nationella minoritetsfrågorna samt säkerställer att en samordnare finns. Samordnaren fungerar som bro mellan verksamheterna, nämnderna och kommunledningen samt till de nationella minoriteterna, och till omvärlden. Samordnaren bistår rådets ordförande samt stöttar och vägleder verksamheterna i sitt arbete.

Länsstyrelsen i Stockholm är tillsynsmyndighet och varje år i februari ska en rapportering ske över kommunens användning av statsbidraget. Kommunstyrelsen ansvarar för återrapporteringen.

Aktivitetsområden för att uppfylla målet innefattar:

- reglemente för råd för den nationella finska minoriteten tas fram (KS)
- råd för sverigefinsk minoritet startas upp (KS)
- mått för uppföljning och utvärdering av fastställda mål i planen tas fram (KS)
- övergripande nyckeltal för nationella minoritetsarbetet arbetas fram (KS)
- rutiner för uppföljning av handlingsplaner tas fram (KS)
- återkommande utbildningsinsatser för nämnder och förvaltningar om nationella minoriteters historia och juridik (KS)

Uppföljning och översyn

Planen ses löpande över. Översyn sker vid ingång i ny mandatperiod enligt Riktlinjer för Oxelösund kommuns styrdokument.

Plan för genomförande och uppföljning inom finskt förvaltningsområde upprättas i enlighet med lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk där det i 2 kap 5 b § stipuleras att "Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits enligt första stycket ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 §" samt inkluderat de riktlinjer som föreslås i propositionen; En stärkt minoritetspolitik (Prop. 2017/18:199).5

Planen för kommunens minoritetspolitiska arbete ska arbetas fram i samråd med den sverigefinska minoriteten och representanter från kommunens olika verksamheter. Därefter beslutas planen av Kommunfullmäktige.

Återkoppling till Kommunfullmäktige sker i samband med årsredovisning.

Bilaga:

Vad säger lagen?

Minoritetslagen SFS (2009:724)

18 §

"En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska."

18 b §

"Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet."

18 c §

"Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a."

Minoritetslagen SFS (2009:724)

17 §

"Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 a § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800)."

Grunderna gällande det finska förvaltningsområdet

3 §

"Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.

Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråket."

4 §

"I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjlighet att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt."

5 §

"Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande."

5 a §

"Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar."

5 b §

"Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits enligt första stycket ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 §."

8 §

"Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska."

11 §

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”

12 §

”Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska, samt ha särskilda telefontider.”

Förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

4 § andra stycke

”Vid prövningen av om en kommun efter ansökan ska få ingå i ett förvaltningsområde, ska hänsyn tas till om det finns ett uttalat intresse från berörda minoriteter för att kommunen ska ingå i förvaltningsområdet. Det är kommunen som ska visa att ett sådant intresse finns hos den berörda minoriteten i kommunen.”

9 §

”Statsbidrag till en kommun beräknas med utgångspunkt i dels ett grundbelopp om 660 000 kronor, dels antalet invånare i kommunen den 31 mars året innan bidraget betalas ut.

En kommun med

- mindre än 50 000 invånare får 1 grundbelopp,
- upp till 80 000 invånare får 1,5 grundbelopp,
- upp till 100 000 invånare får 2 grundbelopp,
- upp till 400 000 invånare får 3 grundbelopp, och
- 400 000 invånare eller mer får 4 grundbelopp.”

Europarådets tolkningsregler för ramkonventionens (SÖ 2000:2) artikel 15 i ramkonventionen, punkt 8–11.

Artikel 15 är grunden till artikel 5 i minoritetslagen

8.

”Artikel 15 är en central bestämmelse i ramkonventionen på många sätt. Graden av deltagande för personer som tillhör nationella minoriteter i alla livsområden kan ses som en indikator på mångfalden och demokratin i ett samhälle. Att skapa förutsättningar för ett effektivt deltagande för personer som tillhör nationella minoriteter bör därför av konventionsstaterna anses utgöra en integrerad del av genomförandet av principerna om god samhällsstyrning i ett pluralistiskt samhälle.”

9.

”Effektivt deltagande för personer som tillhör nationella minoriteter är även mycket viktigt för att stärka den sociala sammanhållningen. Om nationella minoriteter hamnar i samhällets periferi kan det leda till socialt

utestängande och spänningar mellan grupper. Marginalisering av personer som tillhör nationella minoriteter i det socioekonomiska livet får även konsekvenser för landet som helhet, och man riskerar att förlora deras bidrag till samhället.”

10.

”Artikel 15, liksom andra bestämmelser i ramkonventionen, innebär att konventionsstater har skyldighet att uppnå resultat: De ska se till att det finns förutsättningar för att effektivt delta, men vilka medel som används för att uppnå detta syfte lämnas till deras egen bedömning. Kommentarererna syftar till att förse konventionsstaterna med en analys av befintliga erfarenheter för att hjälpa dem att identifiera de mest effektiva alternativen.”

11.

”För att främja att personer som tillhör nationella minoriteter effektivt kan delta i samhället krävs en kontinuerlig och omfattande dialog, både mellan personer som tillhör nationella minoriteter och majoritetsbefolkningen och mellan personer som tillhör nationella minoriteter och myndigheterna. Dessa båda dimensioner kan bara uppnås om det finns effektiva kommunikationskanaler.”

Skollagen SFS (2010:900)

8 kapitel 12 a §

”En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola som avses i första stycket.”

25 kapitel 5a §

”En kommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och som tillhandahåller sådan verksamhet som avses i 2 eller 5 § ska sträva efter att erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i sådan verksamhet där hela eller en väsentlig del av verksamheten bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Om kommunen erbjuder verksamhet enligt 2 eller 5 § ska vårdnadshavare som ansöker om sådan verksamhet tillfrågas om de önskar plats i verksamhet som bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Om en kommun som ingår i ett förvaltningsområde anordnar öppen förskola enligt 3 § ska kommunen, om det finns sådan efterfrågan, sträva efter att erbjuda hela eller en väsentlig del av verksamheten på finska, meänkieli respektive samiska.”

Socialtjänstlagen SFS (2001:453)

1 kap, 1 §, 3 stycke

”Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.”

4 kap. 1 § 4 stycke

”Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.”

5 kap 4 § SoL

”Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.”

5 kap 5 § SoL)

”Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.”

Internationella konventioner som gäller

Konventioner FN

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR)
- särskilt artikel 1.2, ett generellt förbud mot diskriminering, Sverige ratificerade 1972

FN:s deklaration om urfolks rättigheter

- särskilt artikel 26

Barnkonvention, inkorporerad i svensk lag

- särskilt artikel 30

Europeiska unionen

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna 2010
("Sociala stadgan")

- artikel 47, om rätten till rättvis förvaltning och rättvis rättegång samt
- artikel 21, diskrimineringsförbud

Regeringsformen

Kapitel 1, 2 §, 5 – 6 punkter:

”Det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.”

Europarådets konventioner

EKMR 1994:1219, inkorporerad i svensk lag

- artikel 6.1 och artikel 13, tillsammans ”rätten till rättvis förvaltning och rättvis rättegång”
- artikel 14, diskrimineringsförbudet

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2)

- artikel 5.1 om att bibehålla och utveckla sin nationella minoritetskultur och bevara väsentliga delar av sin identitet; religion, språk, traditioner och kulturarv samt
- artikel 3.1 om ett assimileringförbud för enskilda och för grupp, dvs förbud att förbjuda eller hindra någon att tala ett nationellt minoritetsspråk

Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3)

- Historiska minoriteter, har funnits i staten minst fyra generationer eller 100 år
- Nationell minoritet har ett gemensamt språk som uppfyller stadgans territoriella kriterier
- Det finns en kulturell gemenskap – en del av landets gemensamma kulturarv